

Procedures ter Uitvoering van een Europees Aanhoudingsbevel

Het Europees aanhoudingsbevel (EAB) is een rechtsinstrument waarmee een uitvaardigend land de aanhouding en de terugzending kan gelasten van een verdachte of veroordeelde persoon die in een andere EU-lidstaat is aangetroffen. De uitvoerende lidstaat dient gevolg te geven aan dat bevel, tenzij het EAB ongeldig is of er een weigeringsgrond van toepassing is.

Aangezien er (ten minste) twee landen bij deze procedure betrokken zijn, is het nodig om zowel in de uitvaardigende als in de uitvoerende lidstaat rechtsbijstand voor de gezochte persoon te waarborgen, overeenkomstig artikel 10 van Richtlijn 2013/48/EU betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in EAB-procedures.

De advocaat in de uitvoerende lidstaat moet een advocaat in de uitvaardigende lidstaat betrekken door:

1. na te gaan of er in de procedure in de uitvaardigende lidstaat reeds een advocaat is aangewezen en contact met hem of haar op te nemen;
2. en indien niet, contact op te nemen met een advocaat via de beschikbare netwerken, waaronder de *Find a Lawyer*-tool van de ECBA.

Find a Lawyer (Vind een advocaat)

De *Find a Lawyer*-tool op onze website bevat de contactgegevens van individuele beroepsbeoefenaars die bevestigen dat zij ervaren strafrechtadvocaten zijn die naast hun moedertaal ten minste Engels spreken. Indien u op zoek bent naar een advocaat om u bij te staan in uw EAB-zaak in de uitvaardigende lidstaat, kunt u de lijst raadplegen op:

<https://www.ecba.org/contactlist/contacts-search-country.php>
of neem contact op via secretariat@ecba.org

Rol van de advocaat in de uitvoerende lidstaat

De rol van de advocaat in de uitvoerende lidstaat bestaat erin de betrokken persoon te verdedigen in de EAB-procedure in de uitvoerende lidstaat, zonder een oordeel te geven over de gegrondheid van de strafzaak die in de uitvaardigende lidstaat wordt gevoerd (dat komt toe aan de advocaat in de uitvaardigende lidstaat). De advocaat in de uitvoerende lidstaat moet onder meer:

1. controleren of het EAB formeel geldig en volledig is;
2. nagaan of er weigeringsgronden van toepassing zijn;
3. nagaan of er alternatieven zijn voor overlevering op grond van een EAB;
4. advies geven over het specialiteitsbeginsel;
5. na overleg met de cliënt en de advocaat in de uitvaardigende lidstaat, advies geven over de vraag of het beter is met overlevering in te stemmen dan wel een verdediging in de uitvoerende lidstaat te voeren;
6. invrijheidstelling aanvragen, indien nodig.

De weigeringsgronden die kunnen worden ingeroepen, zijn vastgelegd in artikelen 3, 4 en 4 bis van Kaderbesluit 2002/584/JBZ en in uw nationale invoeringswetgeving. Die kunnen verplichte en discretionaire gronden omvatten. De advocaat in de uitvoerende lidstaat kan zich beroepen op de internationale mensenrechtenwetgeving om andere weigeringsgronden aan te voeren (bv. op grond van rechten die worden vastgesteld in het Handvest van de grondrechten van de EU of het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, de EU-Verdragen, of secundaire richtlijnen inzake procedurele rechten).

Mogelijkerwijs kunnen nationale constitutionele kwesties worden aangekaart.

Die kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op de waarschijnlijke schending van het recht op een eerlijk proces, op redelijke detentieomstandigheden, op medische verzorging of op familie- en gezinsleven, indien de betrokken persoon zou worden teruggezonden naar de uitvaardigende lidstaat. Tijdens de EAB-procedure in de uitvoerende lidstaat heeft de persoon tegen wie een EAB-procedure loopt, de volgende procedurele rechten krachtens het EU-recht:

1. Recht op vertolking en vertaling (Richtlijn 2010/64/EU)
2. Recht op rechtsbijstand en rechtshulp in beide landen (Richtlijnen 2013/48/EU en 2016/1919/EU)
3. Recht op informatie over de inhoud van het EAB en op een verklaring van rechten bij een EAB (Richtlijn 2012/13/EU)
4. Recht door een rechter te worden gehoord (Kaderbesluit 2002/584/JBZ)*

Zie de checklist op de achterkant van deze folder voor een overzicht van de informatie waarmee rekening gehouden moet worden om een doeltreffende verdediging te voeren in een EAB-procedure.

Rol van de advocaat in de uitvaardigende lidstaat

De advocaat in de uitvaardigende lidstaat moet worden ingeschakeld geruime tijd voordat de gezochte persoon aan de uitvaardigende lidstaat wordt overgeleverd. Hij of zij speelt een rol zowel tijdens de EAB-procedure als tijdens de onderzoeks-, de proces- of de executiefase in de uitvaardigende lidstaat.

De rol van de advocaat in de uitvaardigende lidstaat tijdens de EAB-procedure in de uitvoerende lidstaat bestaat erin de cliënt en de advocaat in de uitvoerende lidstaat bij te staan. Dat houdt onder meer in:

1. de status van de strafzaak tegen de gezochte persoon in de uitvaardigende lidstaat controleren;
2. nagaan of het EAB geldig is, bv. voorbarigheid, of overlevering voor het vermeende strafbare feit is toegestaan;
3. de autoriteiten van de uitvaardigende lidstaat verzoeken om het EAB in te trekken of te vervangen, of om een vrijwillige verschijning te regelen;
4. de advocaat in de uitvoerende lidstaat advies geven over het al dan niet van toepassing zijn van weigeringsgronden;
5. bewijsstukken verkrijgen voor de verdediging in de EAB-procedure, hetzij zelf, hetzij door de advocaat in de uitvoerende lidstaat te verwijzen naar een relevante deskundige.

Indien de betrokken persoon aan de uitvaardigende lidstaat wordt overgeleverd, bestaat de rol van de advocaat in de uitvaardigende lidstaat er onder meer in:

1. de betrokken persoon te verdedigen tijdens het vooronderzoek en het proces;
2. de overbrenging van de betrokken persoon te vragen naar de uitvoerende lidstaat of een andere lidstaat waarvan hij/zij onderdaan of ingezetene is om daar zijn/haar straf te ondergaan, indien hij/zij is veroordeeld en de overbrenging verzoekt;
3. ervoor te zorgen dat het specialiteitsbeginsel wordt nageleefd;
4. ervoor te zorgen dat de garanties die de uitvaardigende lidstaat heeft gegeven betreffende de behandeling van de gezochte persoon worden nagekomen tijdens de strafprocedure en eventuele strafoplegging.

* Deze Richtlijnen zijn momenteel niet van toepassing in Denemarken. Richtlijnen 2013/48/EU en 2016/1919/EU zijn momenteel niet van toepassing in Ierland en het Verenigd Koninkrijk.

Checklist: Verdediging tijdens EAB-procedure

Controleer het EAB-formulier of de SIS-signalering:

- Bevat het alle relevante informatie die vereist is om een geldig document te zijn?
- Ligt de plaats van de feiten in uw land of in een derde land?
- Vraag de rechtbank om een vertaler indien het EAB-formulier of de SIS-signalering niet in uw taal is opgesteld

Overleg met uw cliënt en:

- Vraag de rechtbank om een tolk als uw cliënt uw taal niet spreekt
- Controleer of uw cliënt daadwerkelijk de gezochte persoon is die in het EAB wordt vermeld
- Controleer of uw cliënt een verklaring van rechten heeft gekregen overeenkomstig bijlage II bij Richtlijn 2012/13/EU in een taal die hij/zij begrijpt, en zo niet, vraag de rechtbank om er een af te geven
- Controleer of uw cliënt niet in een ander land voor dezelfde feiten is berecht
- Controleer of uw cliënt oud genoeg is om in uw land strafrechtelijk aansprakelijk te worden gesteld
- Controleer of er in uw land amnestie is verleend voor dat misdrijf
- Controleer of de feiten in uw land een misdrijf zijn dan wel onder een van de categorieën vallen die van dubbele strafbaarheid zijn vrijgesteld
- Controleer of uw cliënt voor dezelfde feiten in uw land wordt of werd vervolgd
- Als uw cliënt in uw land zou kunnen worden berecht voor de feiten die in het EAB worden vermeld, controleer dan de verjaringstermijn
- Controleer of er in uw land of in een ander land nog andere zaken tegen uw cliënt aanhangig zijn
- Als uw cliënt onderdaan of ingezetene is van uw land, vraag dan of hij/zij daar zijn/haar straf wil uitzitten
- Als uw cliënt reeds is veroordeeld, vraag dan of hij/zij aanwezig was bij de terechtzitting of van de datum van de terechtzitting op de hoogte was
- Raad uw cliënt niet aan om in te stemmen of afstand te doen van het specialiteitsbeginsel zonder een advocaat in de uitvaardigende lidstaat te raadplegen
- Vraag uw cliënt of hij/zij zich zorgen maakt over de terugzending naar de uitvaardigende lidstaat (bv. gezondheid, familie, eerlijk proces, omstandigheden in de gevangenis)
- Vraag uw cliënt naar zijn/haar werk-, sociale en familierelaties in uw land om invrijheidstelling aan te vragen

Neem contact op met een advocaat in de uitvaardigende lidstaat om:

- De procesdossiers in de uitvaardigende lidstaat te raadplegen
- Advies te geven over de toepasselijke wetgeving en de procedure
- Na te gaan of het EAB kan worden ingetrokken of vervangen door andere maatregelen (bv. betekening van stukken, verhoor per videoverbinding, betaling van een geldboete) of vrijwillige verschijning
- Bewijsmateriaal te verkrijgen om de verklaring van de cliënt te ondersteunen

Voor meer informatie, zie het ECBA-handboek over het EAB voor strafrechtadvocaten <https://handbook.ecba-eaw.org/> of neem contact op via secretariat@ecba.org

Hoe voer ik de verdediging tijdens een EAB-procedure?

Europees Aanhoudingsbevel: ECBA Essentials voor strafrechtadvocaten

<https://handbook.ecba-eaw.org/>

Vertaald door Yente De Moor – KU Leuven, campus Antwerpen
Herzien door Rosa van Zijl

ECBA

Sinds haar oprichting in 1997 is de European Criminal Bar Association (ECBA) uitgegroeid tot de onafhankelijke organisatie bij uitstek van gespecialiseerde strafrechtadvocaten in alle landen van de Raad van Europa. De ECBA streeft ernaar de grondrechten van aan onderzoek onderworpen personen, verdachten, beklaagden en veroordeelden te bevorderen.